149

95

(تقريب الأذهان من تجويد القرآن)

والاخذ بالتجويد حتم لازم * من لم يجود القران آثم
لانه به الاله انزلا * وهكذا منه الينا وصلا
مقدمة جزريه

واخذ القارى بتجويد القرأن وهو تحسين الفاظه باخراج الحروف من مخارجها واعطاء حقوقها من صفاتها وما يترتب على مفرداتها ومركباتها فرض لازم وحتم دائم ثم هذا العلم لاخلاف فى انه فرض كفاية والعمل به فرض عين فى الجملة على صاحب كل قرأة ورواية ولو كانت القرأة سنة واما دقائق التجويد على ما سيأتى بيانه فانما هو من مستحسناته * المنح الفكرية بشرح المقدمة الجزرية للشيخ على بن سلطان القارى رحمه البارى

اثر الفقير ابى محمد صالح جان محمد بن محمد جان البارودى

بو كتاب باصمه‌سنه رخصت بيرلدى سانكت پيطربورغده
٢٢ نجى ديكابرده ١٨٩٩ نجى يلده *.*

بو كتاب قزان اونيوريسيتيتى ننك طبع خانه‌سنده باصمه اولنمشدر ١٩٠٠ نجى يلده *.*

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 22 Декабря 1899 г.

КАЗАНЬ.
Типо-литографія Императорскаго Университета.
1900.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين (اما بعد) بو رساله‌ده احکام تجویدنی مبتدی‌لرکا ضرور ولازم اولان مقدار ایلان بر مقدمه وسکز باب وبر خاتمه اوزره بیان ایدیلور والله المستعان والیه المصیر ❊ مقدمه ❊ فن تجویدده بلماکی تیوش اولان بعض الفاظ مصطلحه‌نی بیانده‌در (ای) مبتدی بلکل سن که حرکه آست اوست اتوردر سکون بو حرکه لرننك بولماویدر ضمه = اتورفتحه = اوست کسره = آست اولان حرکتدر نون ساکنه = بو اوچ حرکه‌دن هیچ قایوسی آنده اولمیان نون‌در تنوین = ایکی اتور یاکه ایکی اوست ویاکه ایکی آست اولان یرده ایتولکان نون‌در استعلاء = حرفلرنی اینکان وقتده تلننك یوقارو طرفقه چقماقیدر استفاله حرفلرنی اینکانده تلننك توبان طرفقه میل ایتماکیدر تفخیم = حرفلرنی اینکانده آغزنی تولدرب تاوشنی قالون ایدوب حرفلرنی قالون قلماقدر ترقیق = حرفلرنی اینکانده آغزنی ایکی طرفقه جایوب آوازنی نچکه ایتماکدر قلقله = حرفلرنی ساکن وقتده مخرجلرینی یاپشدرب دفعة قوتله قوبرمق‌در قلقله حرفلری بشدر (قطب جد) حرفلریدر اظهار = هر حرفنی اوزینه تیوشلی یرندن چقاروب بشقه حرفکه اوخشاودن صاقلانوب آیروب آیروب

تلفظ ایتما کدر ادغام = ایکی حرفنی بر سبنی ایکنچی سی غه کرتوب برحرف کبی ایتماکدر غنه = برونذن کلکان تاوش دره اقلاب نون ساکنه یایسه تنوین (بآ) حرفینه یولقسه میم حرفی نه آلشدرب میمنی غنه ایله یاشرماکدر. اخفا = نون ساکنه یاخود تنوین اون بش حرفننك برنذن آلده کلسه اوزینه تیوشلی یرندن چقارمای فقط برونذن تاوش ایدوب چقارمقدر ودخی میم ساکنه نی (بآ) حرفینه یقین اولسه یاشروب غنه ایله چقارمقدر. مخرج آغزده حرفلر چقاچق یردر. مد = (واو، الف، یای) حرفلری ایله نفسنی یعنی صولونی وآوازنی صوزماق. وصل = سوز آراسنك اصلا صولونی وآوازنی اوزماسدن بربری آرتندن توتاش اوقوماقدر. وقف = سوز آراسنده صولو آلو قدر تورماقدر. سکته = سوز آراسنده آوازنی کیسوب صولونی اوزمای یعنی صولو آلمای ایکنچی سوزنی اوقوب کیتماکدر. والله اعلم

﴿ باب اوّل ﴾ مخارج حروف یعنی حرفلرنك چقاچق یرلرنی بیانندهدور (معلوم) اوله که عرب فاشنده حرفلر یکرمی توقز ﴿ ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش الخ در ﴾ وبو حرفلرنك مخرجلری کوبراك علمآ فاشنده اون یدی دره ﴿ اوّلکی مخرج ﴾ جوف در یعنی بوغاز ایله آغز اچنده اولان بوشلقدور موندن مد حرفلری چقار حرف مد اوچدر (وای) حرفلریدر بو حرفلر صولوغه ایبارب چقارلر صولو اوزون اولسه اوزون اولورلر اکر صولو قسقه اولسه قسقه اولورلر ﴿ ایکنچی مخرج ﴾ بوغاز توبی در یعنی کوکراککا

يقين اولان يريدر موندن اوّل (همزه) صنكره (ها) حرفلرى چقار ﴿اوچونچى مخرج﴾ بوغاز اورته‌سيدر بوندن اوّل (عين) صنكره (حاء) حرفلرى چقار ﴿دوردنچى مخرج﴾ بوغازنك آغزغه يقين يريدر بوندن اوّل (غين) صنكره (خاء) حرفلرى چقار ﴿بشنچى مخرج﴾ تل توبى ايله آغزننك يوقارى تويدر بوندن (قاف) چقار ﴿آلتنچى مخرج﴾ قاف مخرجى كبيدر لكن آندن بر بارمق قدرى توباندر آغزغه يقين‌در بوندن (كاف) چقار ﴿يدنچى مخرج﴾ تل اورتاسى ايله توغرسنده‌اولان اوست طرفدر بوندن اولا (جيم) صنكره (شين) صنكره (يأ) حرفلرى چقار ﴿سكزنچى مخرج﴾ (يا) مخرجى توغرسندن تل چيتى ايله آنك قارشوسنده اولان يوقارغى تشلردر آلداغى دورت‌تش‌كا قدردر بوندن (ضاد) چقار ﴿توقزنچى مخرج﴾ تل‌نك (ضاد) مخرجى آرتندن چيتى ايله اوچنه قدر برى قارشوسنده اولان يوقارغى آلدن دورة تشلرنك ايت‌لرى برله بوندن (لام) چقار ﴿اونونچى مخرج﴾ تل اوچى ايله آلداغى ايكى اوست تش‌ايتلريدر بوندن (نون) چقار ﴿اون‌برنچى مخرج﴾ تل اوچندن بر آز يوزى ايله يوقارى آلداغى ايكى تش استونده اولان چقوردور بوندن (رأ) چقار ﴿اون ايكنچى مخرج﴾ تل اوچى ايله ايكى‌اوست آل تشلرنك يوقارى نصفى‌در بوندن‌اوّل (تاء) صنكره بر آز يوقاريدن (دال) ينه يوقاريدن تش توبندن (طاء) حرفلرى چقار ﴿اون‌اوچونچى مخرج﴾ تل اوچى ايله ايكى‌اوست آل تشلرنك توبان نصفى‌در بوندن تل اوچى ايله تشلرى برابر ايتمك ايله (ظاء) صنكره تل اوچنى بر آز تشقارى چقارمق ايله (ذال) ينه

زیاده چقارمق ایله (ثاء) حرفلری چقار ﴿اون دوردنچی مخرج﴾ تل اوچی ایله ایکی آست آل تشلرنك یوقاری نصفی در بوندن اوّل (صاد) بر آز یوقاریدن (سین) وبر آز یوقاریدن تشلرنك اوچلرندن (زای) حرفلری چقار ﴿اون بشنچی مخرج﴾ یوقاری آل ایکی تشنك اوچی ایله آست ایرون ایچی در بوندن (فاء) حرفی چقار ﴿اون آلتنچی مخرج﴾ ایکی ایرون در بوندن تمام قاپلامق ایله (باء) بر آز ضعیف قاپلامق ایله (میم) وایکی آراده بر آز آچقلق قالدرماق ایله (واو) حرفلری چقار ﴿اون یدنچی مخرج﴾ خیشومدر یعنی بورون ایچی در بوندن (نون مخفاة) ایله غنّه چقار تنبیه بو حرفلرنك مذکور مخرجلردن چقماقنی بلمك بو طریقه درکه اول حرفنی ساکن قلوب اوّلینه همزه کلتوروب اول حرفنی ایتوب قارامقدر آواز قای یرده بتسه شول بر شول حرفنك مخرجی اولور مثلا با حرفنك مخرجنی بلماکچی اولساق اَبْ دیب ایتمزده ایکی ایرون بر برسینه قابلانوب آواز چقادور بس معلوم اولهکه بانك مخرجی ایکی ایروندر بشقه حرفلرنی بونکا قیاس ایده الله اعلم بالصواب *

﴿باب ثانی نون ساکنه ایله تنوین حکملری بیانندهدور﴾

بو بابده دورت فصل واردور

﴿فصل اظهار بیاننده دور﴾ هرقچان نون ساکنه ایله تنوین (همزه ها عین حا غین خا) حرفلرندن برینه یقین اولوب آلده کلسه اول تنوین ایله نوننی اظهار ایتمك واجب اولور یعنی اوزینه تیوشلی یرندن چقارمق لازمدر بو حرفلرنی حروف حلق وحروف اظهار دیورلر

وبو نون ایله مذکور حرفلرکاه وقتده برکلمه‌ده اولورلر وبعضی وقتده آیریم آیریم کلمه‌ده اولورلر اما تنوین دائما مذکور حرفلردن آیریم کلمه‌ده اولور بس بو اورنده اون سکز مثال واردر نون ایله حرفلر بر کلمه‌ده اولانی (ینأون) (ینهون) (انعمت) (ینحتون) (فسینغضون) (المنخنقة) کبی ایکیسی ایکی کلمه‌ده اولانی (من آمن) (من هاد) (من عند) (من حکیم) (من غل) (لمن خاف) کبی تنوین (عذاب الیم) (جرف هار) (حکیم علیم) (غنی حمید) (حلیما غفورا) (یومئذ خاشعة) کبی

﴿فصل ادغام بیاننده‌در﴾ هرقچان نون ساکنه ایله تنوین (برملون) حرفلرندن برینك آلدنده کلسه تنوین ایله نوننی مذکور حرفلرکا ادغام قلمق واجبدر بو ادغام ایکی تورلی‌در بری غنه‌لی‌دور حرفلری دورت‌در (ینمو) حرفلریدر (من یومن) (من نشاء) (ممن منع) (من واق) کبی تنوین (وبرق یجعلون) (یومئذ ناعمة) (مثلا ما بعوضة) (غشاوة ولهم) کبی ایکنچیسی غنه‌سز ادغامدر حرفلری (لر) حرفلریدر (من ربهم) (من لدن حکیم) کبی تنوین (ویل لکل) (غفور رحیم) کبی تنبیه اکر نون ساکنه ایله بو آلتی حرفدن بری بر کلمه‌ده جیولسه‌لر ادغام ایدلماس بلکه اظهار ایدیلور (قنوان) (صنوان) (بنیان) (دنیا) کبی *

﴿فصل اقلاب بیاننده‌در﴾ هرقچان نون ساکنه ایله تنوین‌دن بری (با) حرفینه یقین اولسه اول نون ایله تنوینی میم ساکنه‌کا

آلشدرلوب اول میمی غنه ایله یاشرلور (من بعد، انبئهم، سميع بصير) كبی

﴿فصل اخفا بياننده در﴾ هرقچان تنوين يا نون ساكنه قالغان اون بش حرفنك بری‌نك آلدنده كاسه اول نون ايله تنوينني اخفا ايتمك يعنی اوزينه تيوشلی يرندن چقارمای بلكه فقط بورندن كلان تاوش گنه ايتمك واجب اولور اول اون بش حرف بونلردر (ص ذ ث ك ج ش ق س د ط ز ف ت ض ظ) تنبيه نون ساكنه بو حرفلر ايله بعض وقتده بر كلمه‌ده اولورلر وكاها آيريم آيريم كلمه‌ده اولورلر اما تنوين مذكور حرفلر ايله بر كلمه‌ده جيولماسلر نون ايله حرف بر كلمه‌ده جيولسه مثالی (ينصركم) (منذر) (منشورا) (ينكثون) (فانجيناه) (ينشئ) (ينقلب) (منسأته) (انداداً) (ينطقون) (انزلنا) (انفروا) (انتهوا) (منضود) (ينظرون) كبی نون ايله حرف ايكی كلمه‌ده اولسه مثالی (ان صدوكم) (من ذكر) (من ثمرة) (من كان) (ان جاءكم) (من شاء) (ولئن قلت) (ان سلام) (من دابة) (وان طائفتان) (فان زللتم) (وان فاتكم) (من تحتها) (ان ضللت) (ان ظننا) كبی تنوين‌نك مثالی (ريحا صرصرا) (سراعا ذلك) (جميعا ثم) (عاداً كفروا) (شيئا جنات) (عليم شرع) (شیء قدير) كبی

﴿باب ثالث نون مشدده وميم ساكنه وميم مشدده حكم‌لری بياننده در﴾

(بو بابده ايكی فصل واردر)

﴿فصل نون مشدده بياننده در﴾ معلوم اوله‌كه نون مشدده

ایکی نورلی در بری اوّلدن تشدیدلی یعنی ادغام قیلماسدن تشدیدلی اولان در اِنَّ اَنَّ کبی وبری ادغام سببلی تشدیدلی اولان نوندر (مَن نَشاءُ مِن نُورٍ) کبی هر ایکی نوع نونلرده غنه‌نی اظهار قلمق واجبدر

میم مشدده حکمی نون مشدده حکمی کبی در (ثُمَّ اَمَّاهُم ثُمَّ مَالَهُم مِنْ) کبی

﴿فصل ۲ میم ساکنه حکملری بیاننده‌در﴾ معلوم اوله که میم ساکنه حرف مد اولان الفدن بشقه حرف آلدنده کلسه آننك اوچون اوچ حکم واردر ﴿حکم اول اظهاردر﴾ هر قچان میم ساکنه اوزی اوخشاشلی میم وباء حرفندن بشقه حرف آلدنده کلسه اظهار ایتمك واجبدر (اَنْعَمْتَ یَمْکُثُونَ عَلَیهِمْ وَلاَ الضَّالِّینَ) کبی ﴿حکم ثانی ادغامدر﴾ هر قچان میم ساکنه اوزی اوخشاشی اولان میمه یقین کلسه ایکنچی میم‌کا کرتوب بر حرف کبی تلفظ ایتمك واجبدر وهم ادغام سببلی تشدیدلی اولدغی اوچون غنه قلمق واجب اولور (مَالَهُم مِنْ، اِنْ کُنْتُم مُؤمِنِینَ) کبی ﴿حکم ثالث اخفادور﴾ هر قچان میم ساکنه (با) حرفی آلدنده کلسه اول میمی غنه ایله یاشروب ایتمك واجبدر (یَعْتَصِمْ بِاللهِ، تَرْمِیهِمْ بِحِجَارَةٍ) کبی

ودخی معلوم اوله که میم ساکنه‌نی فاء ایله واو حرفی آلدنده کلسه اخفا ایتمکدن احتراز ایدوب کامل یرندن چقارمقغه اجتهاد ایتمك تیوش ولازمدر (عَلَیکُمْ فَتَابَ، بِهِمْ وَیَمُدُّهُمْ) کبی

﴿بابــــ رابع﴾ ال لامی وفعل لامی حکمی بیاننده‌دور وبو بابده ایکی فصل واردر

﴿فصل اَلْ لامی‌نك حکمی بیاننده‌در﴾ معلوم اوله که بو لام اوچون

ایکی حکم واردور بری (اظهاردر) هرقچان بو لام بو اون دورت حرفدن برینك آلدنده کلسه اظهار ایدیلوز حرفلر بونلردر (اِبْغِ حَجَّكَ وخَفْ عَقیمَهْ) وبو حرفلره حروف قمریه دیرلر مثالی (اَلْاَحَدُ, اَلْبَدیعُ, اَلْغَفُورُ اَلْحَكیمُ, اَلْجَمیلُ, اَلْكَریمُ، اَلْوَدُودُ، اَلْخَافِضُ) کبی دور ایکنجی سی (ادغامدر) قچان بو (لام) قالغان اون دورت حرفننك برندن آلده کلسه اول حرفکا ادغام ایدیلور اول حرفلر بو بیت کلمه لری نك اول حرفلری در (بیت) طِبْ ثُمَّ صِلْ رحماً تفزْ ضِفْ ذَا نعمْ ❁ دَعْ سُوءَ ظَنٍّ زُرْ شَریفاً لِلْكَرَمْ مثالی (اَلطَّاهِرُ، اَلثَّاقِبُ، اَلصَّادِقُ، اَلرَّاكِعُ، اَلتَّائِبُ) کبی بو حرفلره حروف شمسیه دیرلر * تنبیه * لامنك مذکور حرفلرکا ادغامی غنّه سزدر مکر نونغه ادغامی غُنّه ایلاندر

﴿فصـــل فعلده اولان لام بیاننده﴾ معلوم اوله که فعلده اولان لام کرك اوّلده کرك اورتاده وکرك آخرده اولسون لامدن بشقه شمسیه حرفلرندن برینه یقین کلسه اول لامی اظهار قلماق واجبدر (قُلْ نَعَمْ قُلْنا، اِلْتَقی، اِنْتَقَمَ) کبی

﴿بابـــ خامس﴾ ادغامنك قسملری بیاننده در وبو بابده اوچ فصل واردر

﴿فصـــل ادغام مثلین بیاننده در﴾ هرقچان ایکی حرف صورتده ومخرجده وصفاتده بر اولسه لر اول ایکی حرف مثلین اولور ایکی (باء) وایکی (جیم) وایکی (سین) کبی موندایون ایکی حرفنك اولی

ساكن اولوب ایکنچسی‌غه یقین کلسه ادغام مثلین اولور (أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ ، رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ ، عَصَوْا وَكَانُوا) کبی

﴿فصل ادغام متقاربین بیاننده﴾ هرقچان ایکی حرف صورتده بشقه وهم صفاتده مختلف لکن مخرجده بری بریکه یقین اولسه متقاربین اولور (دال) ایله (سین وجیم وذال) کبی (ولام) ایله (را) (ونون) ایله (را ولام) کبی قچان موندایون ایکی حرف بری ساکن اولوب ایکنچسی‌غه یقین اولسه ادغام متقاربین اولور (قَدْ سَمِعَ، قُلْ رَبِّ ، مِنْ رَبِّ ، وَلَقَدْ جَاءَ) کبی *تنبیه* بو متقاربین اولان حرفلر گرچه کوب اولسه‌ده امام حفص‌نک امام عاصمدن روایتینه کوره ادغامی اختیار ایدیلانی اوچدر (قاف) و(نون) و(لام) دور (قاف) کافکا ادغام اولنور (أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ) کبی (نون) راغه ادغام اولنور (مِنْ رَبِّهِمْ) کبی مگر سورهٔ قیامه‌ده (مَنْ رَاقٍ‌ده) اظهار ایدیلوب سکته ایله اوقلور (لام) بو دخی نون کبی راغه ادغام ایدیلور (قُلْ رَبِّي بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ) کبی مگر سورهٔ تطفیفده (بَلْ رَانَ) ده اظهار ایدیلوب سکته ایله اوقلور

﴿فصل ادغام متجانسین بیانندر﴾ هرقچان ایکی حرف صورتده وصفاتده بشقه اولوب مخرجده بر اولسه‌لر متجانسین اولور (میم) ایله (باء) و (تا) ایله (طا) و (دال) کبی موندایون ایکی حرفنک بری ساکن اولوب ایکنچسی‌غه یقین اولسه ادغام متجانسین اولور (أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللّٰهَ ، آمَنَتْ طَائِفَةٌ) کبی *تنبیه* بو حروف متجانسه گرچه کوب

اولسه‌ده امام حفص قاشنده ادغامی اختیار ایدیلانی بشدر (دال) و (ذال) و (ظا) و (تا) و (با) حرفلریدر (دال) تاکا ادغام اولنور (قَدْ تَبَيَّنَ) کبی (ذال) ظاکه ادغام اولنور (اِذْظَلَمُوا) کبی (طا) تاکا ادغام اولنور (بَسَطْتَ، فَرَّطْتُ) کبی اما طاده اطباق صفتی قالماقی واجبدور (تا) دال وطاکا ادغام اولنور (آمَنَتْ طَائِفَةٌ، اَثْقَلَتْ دَعَوَا اللّٰهَ) کبی (با) میم‌که ادغام اولنور (يَابُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا) کبی اما (ثا) حرفی ذاله یقین کلسه امام حفصدن ایکی روایت واردر اظهار وادغام (يَلْهَثْ ذٰلِكَ) کبی

❀ بابـــــ سادس ❀ مدنك اقسام واحکامی بیاننده‌در وبو بابده دورت فصل واردر

❀ فصـــــل مدنك قسملری بیاننده‌در ❀ معلوم اوله‌که مد ایکی قسمدر • بری (اصلی) که آننك مقداری بر الف مقداریدر یعنی الف دیو ایتور قدردر • اکر بو قدر مد اولنمسه حرف مد اصلا حاصل اولماز ضایع اولور (نُوحِيهَا)ده کی واو یای الف کبی • ایکنچسی (مدّفرعی) که اسباب مددن بری ایله اصلیدن زیاده ایدیلان مددر • اسباب مد ایکیدور همزه وسکوندر • وبو مد فرعی واجب ولازم وجائز اولور

❀ فصـــــل مد واجب بیاننده‌در ❀ هرقچان بر کلمه‌ده حرف مددن صونك سبب مد همزه واقع اولسه مد متصل اولور (جَآءَ) (جِيٓءَ) (سُوٓءَ) کبی بو مد متصلنك مدی بالاتفاق واجبدر • وبونك مقداری امام حفص قاشنده دورت الف قدردر

❀ فصـــــل مد لازم بیاننده ❀ اکر بر کلمه‌ده حرف مددن صنکره

سبب مد سکون لازم اولسه مدّ لازم اولور سکون لازم وصلده وهم
وقف حالنده ثابت اولان سکوندر بو مدّ لازم گاه وقتده حرف اسملرنده
اولور سبب مد اولان سکون خفیف یعنی تشدیدسز اولور (الر) ده
لامنك مدی کبی یا یسه تشدیدلی اولور ثقیل نامنده اولور (الم) ده
لامنك مدّی کبی وگاه وقتده حرف اسمندن بشقه‌ده اولور سبب مد
اولان سکون خفیف اولور (آلْآنَ) کبی یا یسه ثقیل اولور (دٰآبّةٍ تأمرُونّی
وَلَا الضّآلّینَ) کبی وگاه وقتده سبب مد اولان سکون لازم آلدنده حرف
لین اولان (واو) ابله (یاء) واقع اولور بونی مدلین لازم تسمیه ایدرلر
(کهیعص وحم عسق ده) اولان عین مدّی کبی بو اوچ قسم مد لازمنك
مدی واجبدر ومقداری دورت الف قدردر مکر عین ده توسط هم جائزدر
﴿فصـــــل مدّ جائز بیاننده در﴾ معلوم اوله که حرف مد ایله سبب
مد اولان همزه آیریـم آیریـم کلمه‌ده اولسه‌لر مدّ منفصل اولـور
(یآ ایّها، تُوبُوآ اِلَی اللّه، یُوحی اِلَیْه) کبی ودخی حرف مددن صنکره
سبب مد سکون عارض اولسه مد عارض اولور (نستعین یعلمون) کبی
سکون عارض وقف حالنده کنه بوله تورغان سکوندر بو قسم مدده آخر
کلمه اتورلی اولسه یدی وجه ایله وقف قیلماق جائز اولور واکر
آستلی اولسه دورت وجه ایله واکر اوستلی اولسه اوچ وجه ایله
وقف قیلمق جائز اولور تفصیلی انشاالله کیفیت وقف بابنده کلور .
ودخی حرف لیندن صنکره وقف اوچون سکون عارض اولسه مدلین

عارض

عارض اولور (حذر الموت. والصيف، من خوف) كبى ودخى كلمه‌نك آخرينه توناشقان (ها) ضميرى اتورلى يا آسنلى اولسه وما قبل‌لرى حركةلى اولسه اول (ها) صونكنده واومديه وياى مديه چقاروب اوقلور (انّه، به) كبى واكر هانك آلدى حرفى حركتلى اولمسه واو يا چقارلمس مكر سورهٔ فرقانده (ويخلد فيه مهاناً ده) يا چقارلور مونداىون حرف مددن صنكره همزه كلسه مد منفصل اولور (من علمه الّا بما شآء، عنده الّا باذنه) كبى بو دورت قسم مدنك مدلرى جائزدر امام حفص قاشنده مختار دورت الف قدرى مد اولمقدر (الله اعلم بحقيقة الحال واليه المرجع والمآل)

﴿باب سابع حفظى لازم اولان حكملر وتجويدى نجوك اجرا ايديلور آنى بيان ايدار بو بابده بش فصل واردور﴾

﴿فصل را حكملرى بياننده‌در﴾ رانك ايكى حكمى واردر برى (ترقيق‌در) نچان را آستلى اولسه ودخى ساكن اولوب ما قبلى آستلى اولسه ودخى راده ساكن وما قبلى‌ده ساكن اولوب آننك ماقبلى آستلى اولسه ودخى را ساكن اولوب حرف لين اولان يا صونكنده واقع اولسه بو دورت حالده همه سنده رانى ترقيق ايديلور يعنى نچكه اوقمق واجبدر مثالى (رجالٌ، بالبرّ، واصطبر، واستغفره، قدير، بصير، خبير، خبر، سير، ضير) كبى ايكنچسى (تفخيم‌در) نچان را اتورلى يا اوستلى اولسه قالون اوقلور (رحمة، ربما) كبى ودخى را ساكن اولوب ماقبلى اتورلى يا اوستلى اولسه قالون اوقمق واجبدر (ترحمون، ترجعون) كبى ودخى ما قبلى‌ده ساكن اولوب آنك ماقبلى اتورلى

يا اوستلى اولسه قالون ايتمك واجبدر (غَفُورٌ تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ) كبى ودخى را ساكن اولوب ماقبلى آستلى اولوب حرف استعلا آلدنده واقع اولسه قالون اوقلور (مِرْصَادًا قِرْطَاسٍ فِرْقَةٍ) كبى اما (فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ده) ترقيق وهم تفخيم جائزدر ودخى را ساكن اولوب ما قبلى عارضى اولان آست ايلان حركه‌لى اولسه قالون اوقلور (اَمِ ارْتَابُوا، ارْجِعُونِ، ارْتَضَى) كبى اما وقف حالنده راء ساكنه ايله كسره آراسنده حرف استعلادن برى ساكن اولوب واقع اولسه تفخيم وترقيقده خلاف واردر امام ابن الجزرى نشرنده وصل حالنه قاراب (عَيْنَ الْقِطْرِ) ده ترقيقى (مِنْ مِصْرَ) ده تفخيمنى اختيار ايتمشدر مبتديه لازم اولان بوقلردر

﴿ فصـــل لفظة الله حكمى بياننده‌در ﴾ هر قچان الله لفظى‌نك آلدنده اتور ياكه اوست كلسه الله لفظنى قالون اوقمق واجبدر (رَسُولُ اللّٰهِ عِنْدَ اللّٰهِ) كبى واكر آست اولسه ترقيق يعنى نچكه اوقمق واجب وتيوش اولور (بِاللّٰهِ لِلّٰهِ) كبى

﴿فصـــل﴾ استفاله حرفلرينى ترقيق واجبدر اما الفنك ماقبلى حروف تفخيمدن برى اولسه تفخيم واجبدر (صِرَاطَ، طَاهِرٌ، قَالَ) كبى واكر حروف ترقيقدن اولسه ترقيق ايديلور (مَالِكَ ، اِيَّاكَ) كبى خصوصا بو استفاله حرفلرينى قالون اوقمقدن صاقلانوب نچكه اوقورغه اجتهاد تيوشلى‌در مثلا (اَلْحَمْدُ، اَعُوذُ، اِهْدِنَا، اَللّٰهُ) كبيلرده همزه‌ده ودخى (لِلّٰهِ، لَنَا، عَلَى، وَلْيَتَلَطَّفْ، وَلَا الضَّآلِّينَ) كبيلرده لامده ودخى (الْمَغْضُوبِ ،

استفاله حرفلرى (انشر حديث علمك سوف تجهز بذا) حرفلريدر .

مرض،

مرضٍ، رمضانَ، مخمصةٍ) كبيلرده ميمده ودخى (برْقْ، باطلُ، بهمْ، بذى)

کبیلرده باده وهم بو (جیم) (با) کبیلرده جهر وشدة صفتلرينى حفظ ايتمك

واجبدر (حبِّ، الصبرِ، ربوةٍ، حجّ، الفجرِ، اجتثت) كبى وحروف قلقلهده

قلقلهنى اظهار ايتمك خصوصا وقف حالنده اولسه واجب اولور (منْ

مسدٍ، اذا وقبَ، فارغبْ) كبى وهم (حصحص، الحقُّ، احطتُ) كبيلرده

حانى (مستقيم، يسطوا، يستقوا) كبيلرده سين‌نى (جباههم عليهمْ) كبيلرده

هانى اظهار وآچيق ايتمك واجب اولور (واستعلا) حرفلرينى خصوصا

بونلردن اطباق حرفلرينى قالون اوقمق واجب اولور (قالَ عصى)

كبى استعلا حرفلرى يديدر (خص ضغط قظ) در اطباق حرفلرى

بونلردن دورت حرفدر (صاد، ضاد، طا، ظا، در) ودخى ذال ايله سينده

انفتاح صفتنى اظهار ايتمك واجبدر تاكه (محذورًا) (محظورًا) كبى

(عسى) (عصى) كبى اولميه وهم كاف ايله تاده شدة صفتنى اظهار

ورعايه واجبدر (تتوفى، فتنة، شركْكم) كبى تاكه (تا) (سين) كبى

وكاف صانكراو اولميه وهم هر ساكن اولان يرده سكونه حريص

اولوب سكون‌نى آچيق ايدوب حركة كبى ايتمكدن صاقلانمق

واجبدر غفلة اولنميه

جهر حرفلرى (ظل قوربض اذ غزاجنك مطيع) حرفلريدر.

شدة حرفلرى (اجد قط بكت) حرفلريدر.

فصـــــل تسهيل بيانندەدر معلوم اولەكه تسهيل علماء قراءة قاشنده همزەنى همزه ايله الف ياخود واو ياخود يا آراسنده تلفظ ايتماكه ديرلر (أئنذرتهم، أؤنبئكم، أئن ذكرتم) ده اولان

ایکنجی همزه کبی وبو تسهیل امام حفص قراءتنده قرآن کریمده یدی یرده کلمشدر سورهٔ انعامده ایکی یرده (آلذکرین) وسورهٔ یونسده بر یرده (آللّه اذن لکم) وایکی یرده (آلآن وقد کنتم، آلآن وقد عصیت) وسورهٔ نملده (آللّه خیر) وسورهٔ فصلتده (ءاعجمیٌّ) اولکی آلتیده ایکی تورلی قرائت واردر بری تسهیل یعنی همزه‌نی همزه ایله الف آراسنده اوقومق ایکنجی مد لازم اوزره مد ایتمکدر. اما ءاعجمیٌّده فقط تسهیلدر بشقه یوقدر

﴿فصـــــل اماله واختلاس بیاننده‌در﴾ معلوم اوله‌که (اختلاس) بر حرفنك حرکتی‌نك کوبراکنی ایتوب آزینی قالدرمقدر. بو اختلاس امام حفص قراءتنده کلام مجیدده بر یرده سورهٔ یوسفده (لاتأمنّا) ده کلمشدر وبونده ایکی تورلی اوقمق واردر بری ادغامسز نون اُولی‌نك ضمه‌سندن ثلثان قدرینی ایتوب ثلث قدرینی ترك ایتمکدر بویله اوقماقنی اختلاس دیرلر وبری ادغام ایله اشمامدر یعنی نونلری بری برینه ادغام ایدوب نون اولی‌نك اصلنده اتورلی اولدیغنه اشارة ایتمکدر. اشمام اتورلی حرفی تلفظ بعدنده ایکی ایرننی بری برینه قابلاب اورته‌ده بر آز آچقلق قالدرب کویا اتورنی تلفظ ایدار کبی اشارة ایتمکدر بو اشمام اتور اولان حرکته مخصوصدر. اماله الفنی الف ایله یا آراسنده تلفظ ایتمکدر اکر الف طرفی غالب اولسه اماله‌ء صغری اولور واکر یا طرفی غالب اولسه اماله‌ء کبری اولور بو اماله کبری کلام قدیمده حفص قراءتنده بر یرده سورهٔ هودده

ادغام ایله اشمامسز ویا خود اظهار ایله اختلاس‌سز اوقمق خطادر البته تعلّم لازمدر. منه.

(بسم الله

(بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٰيهَادَه) كلمه‌شده‌ر يعنى مجريهاده را صوننكنده اولان الفى الف آيله يا آراسنده يا طرفنى غالب ايدوب اوقمقدز بوحالده رانى ترقيق لازمدر . بس بين الناس فتح‌را و تفخيم ايله وياخود كسررا وترقيق ايله اوقمق شائع اولسه‌ده صرف خطادر اجتناب واجبدر .

﴿ باب ثامن كيفيت وقف وسكته بياننده‌در بو بابده ايكى فصل واردر ﴾

﴿فصـــل كيفيت وقف بياننده‌در﴾ وقف آوازنى وهم صولونى كسمكدر . معلوم اول‌كه آننك اوزره توقتاى تورغان حرف‌ده ساكن اولمق اصل‌در يعنى سكون ايله توقتامق تيوشدر اوّلده حركتلى اولسه‌ده اكر اوّلده حركتى اوتور اولسه‌وحرف اخيرنك ماقبلى حرف مد اولسه وقفده اوچ وجه جائزدر سكون اشمام وروم‌در (قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ، اَللّٰهُ الصَّمَدُ) كبى روم حرف‌نك حركه‌سى‌نك اقلنى كه ثلث قدردر تلفظ ايتمكدر . بوروم اتور ايله آست اولان حركه‌يه مخصوصدر وبوروم حالنده اخير كلمه تنوين اولسه تنوينى اسقاط ايديلور . ودخى روم ايله اشمام هر ايكسى علماء قاشنده مستحبدر واكر حركه‌سى آست اولسه ايكى وجه جائز اولور سكون وروم‌در (بِضُرٍّ مِنَ الْاَمْرِ) كبى واكر فتحه اولسه سكون‌دن بشقه جائز اولماز (هَيْتَ لَكَ) كبى اما ماقبل اخير حرف مد يا حرف لين‌دن برى اولوب اخير كلمه اتورلى اولسه يدى وجه جائز اولور (نَسْتَعِينُ) كبى طُولْ تَوَسُّطْ قَصْرْ هرقايسى سكون ايله وهم طُولْ ايله اِشْمَامْ وتوسط ايله وقصر ايله اشمام ويدنچى‌سى رومدر واكر مكسور اولسه دوورت وجه جائز اولور (يَوْمِ الدِّينِ، مِنْ خَوْفٍ) كبى طول توسط قصر مع السكون دوردنچى‌سى رومدر واكر اوستلى اولسه اوچ وجه جائز

هر كلمه‌ده آخرى كسره اولسه‌روم ايتمك ممكن اولور بس يا متكلم محذوف اولغان يرلركا تخصيص قيلوب رومسز وقف جائز اولماز كبى عمل ايتمك (فاعبدون، ولى دين) كبى لرده شائع ومشهور اولسه‌ده صحيح وصواب دكلدر والله اعلم . منه

اولور (اَلْعالَمينَ لأخَيْرَ) كبى طول توسط قصردور واكر وقفدن اول آخر كلمه ساكن اولسه روم واشمام كلمز بلكه فقط سكونه وقف ايديلور (تنبيه) امام حفص قراءتنده حالت وقفده يدى كلمه ننك آخرينه هيچ حرفدن بدل اولماى الف زياده ايدلشدر. الف ايله وقف ايديله وصلده الفى ترك ايديله برى (اَنَا) لفظيدر ايكنجى سورهٔ كهفك (لٰكِنَّا) لفظيدر اوچونجى (اَلظُّنُونَا) لفيظيدر دورتنجى (الرَّسُولَا) لفظيدر بشنجى (السَّبِيلَا) در بو اوچى سورهٔ احزابكدر آلتنجى (سَلَاسِلَا) در يدنجى اولكى (قَوَارِيرَا) در بو ايكسى سورهٔ انسانكدور*

فصل سكته بياننكدر* سكته آوازنى صولودن بشقه كسما كدر معلوم اولهكه سكته زمانى وقف زماننى آز وآقلدر اما وقف زمانى صولو آلاچق قدر زماندر بو سكته امام حفص قراءتنك كلام مجيدده دورت يرده كلمشدر برى سورهٔ كهفك (عِوَجًا) ده تنوينى الفه آلماشدرلوب الف اوزرينه‌در وبرى سورهٔ يس‌ده (مِنْ مَرْقَدِنَا) ده الف اوزرينه‌در وبرى سورهٔ قيامه‌ده (مَنْ رَاقٍ) ده نون اوزرينه‌در وبرى سورهٔ تطفيف‌ده (بَلْ رَانَ) ده لام اوزرينه‌در ودخى معلوم اولهكه عاصم قراءتنك يدى يرده وصلك وهم وقف حالنك هاء سكته كلمشدر (لَمْ يَتَسَنَّهْ، واقتده، وكتابيهْ، وحسابيهْ، وماليهْ، وسلطانيهْ، وما ادريك ماهيهْ) ده‌در اوّلكى‌سى سورهٔ بقره‌ده ايكنجى‌سى سورهٔ انعامك ماهيه سورهٔ قارعه‌ده قالانى سورهٔ الحاقه‌ده‌دور (تنبيه) ومذكورسكته‌لر جائزدر بس الحمدده دال اوزرنده لله‌ده ها اوزره الرحيم‌ده

ميم

میم اوزره مالكده ایاكده كاف اوزره المغضوبده یا اوزره شیطان اسملری سورهء فاتحه‌ده ذكر ایدلماسون دیو سكته قیلمق وهم بشقه یرلرده هیچ روایت اولمای توروب سكته ایتمك الوغ خطأدر بیلك صاقلانمق لازمدر ۰

خاتمه

یدی روشلی قراءت رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلمدن تواتر طریقیله ثابت در ۰ وهر قایوسی قطعا ویقینا كلام الله در مذكور یدی روشلی قراءتنی تعلیم بوله یدی امام مشهور اولمشدر آنلرغه (قراء سبعه) (ائمهٔ سبعه) دیرلر وهر قایوننك مشهور اولان ایكی راوی‌سی واردر ۰ امام اوّل مدینهٔ منوره قاری‌سی ابو رُوَیْم نافع بن ابونُعَیم‌درسنه ۱۶۹ مدینه‌ده وفات در رحمه الله ایكی راوی‌سی مشهوردر اول (قالون) اسمی ابوموسی عیسی‌بن میناءدرسنه ۲۰۵ مدینه‌ده وفات راوی ثانی (ورش) اسمی ابوسعید عثمان بن سعیددرسنه ۱۹۷ مصرده‌وفات امام ثانی مكهٔ مكرمه قاری‌سی ابومعبد عبدالله بن كثیردرسنه ۱۲۰ مكه‌ده وفات ایكی راوی‌سی مشهوردربری بزّی‌در اسمی ابوالحسن احمد بن محمد آخری قنبل‌در اسمی ابو عمر محمد امام ثالث بصره قاری‌سی ابو عمرو بن العلاء المازنی‌درسنه ۱۵۵ كوفه‌ده وفات بر راوی‌سی ابوعمرو حفص بن عمر الدوری‌در راوی ثانی ابوشعیب صالح بن زیادالسوسی امام رابع دمشق قاری‌سی عبد الله بن‌عامر سنه ۱۱۸ دمشق‌ده وفات برراوی‌سی هشام بن‌عمار الدمشقی آخری عبدالله بن احمد بن‌بشر بن ذكوان‌در امام خامس كوفه قاری‌سی ابوبكر عاصم بن ابی‌النجود سنه ۱۱۹ كوفه‌ده وفات راوی اولی ابوبكر بن عیاش آخری حفص

بن سليمان در. ولايتمزده واكثر بلادده اوشبو حفص قرآنى شايع اولمشدر
امام سادس كوفه قارىسى حمزة بن حبيب در سـ۱۵۸ـنه حلوانده وفات
راوى اولى خلف بن هشام البزار آخرى خلاد بن خالد در امام سابع
كوفه قارىسى عبدالله بن حمزة النحوى الكيسائى در سـ۱۸۹ـنه رى
قريه‌لرندن انبويه قريه‌سنده وفات راوى اوّلى ليث بن خالد راوى
آخرى ابو عمر حفص الدورى در رحمهم الله تعالى رحمة
واسعة وجزاهم عنا خيرا

﴿ والحمدلله وسلام على عباده الذين اصطفى ﴾

﴿ فائدهٔ مهمه ﴾ قال ابو السعود رحمه الله تعلم علم التجويد فرض عين لكل من يقرأ القرأن وقال غيره ان التجويد هو اجب على كل من يقرأ القرآن كيفما كان لانه لا رخصة فى تغيير لفظ القرأن وتعويجه وايجاد اللحن سبيلا اليه الا عند الضرورة قال تعالى قرانا عربيا غير ذى عوج كذا فى النشر الكبير قال ابن حجر اعلم ان كلما اجمع القراء على اعتباره من مخرج ومد وادغام واخفاء واظهار وغيرها وجب تعلمه وحرم مخالفته كذا ذكره على القارى وقال الامام البغوى عليه رحمة الله القوى فى مقدمة تفسيره معالم التنزيل اعلم انه لا شك ان الائمة كما هم متعبدون الى مكلفون مأمورون بفهم معانى القرآن واقامة حدوده كذلك هم متعبدون بتصحيح الفاظه واقامة حروفه على الصفة المتلقاة من ائمة القرآن المتصلة بالحضرة النبوية الا فصحية العربية التى لا يجوز مخالفتها ولا العدول عنها الى غيرها والناس فى ذلك بين محسن مأجور ومسىء

آثم

آثم اومعذور ممن قدر على تصحيح كلام الله تعالى باللفظ الصحيح العربي الفصيح وعدل الى اللفظ الفاسد العجمي او النبطي القبيح استغناء بنفسه واستبداداً برأيه واتكالا على ما الفه من حفظه واستكبارا عن الرجوع الى عالم يوقفه على تصحيح لفظه فانه مقصر بلاشك وآثم بلا ريب واما من كان لايطاوعه لسانه اولا يجد من يهديه الى الصواب فان الله تعالى (لايكلف نفسا الا وسعها) لكن يجب عليه جهده (لعل الله يحدث بعد ذلك امرا) كذا فى النشر الكبير وكل ذلك فى خزينة الاسرار

﴿فائده﴾ بزيم ديار مزده خلق آراسنده بعض حروفى عرب كبى تلفظ قيلمز ديب افواه مشائخ ثقه‌دن آلماى وبلكه اصلا آلورغه قصد قيلماى مجرد اوزيننك بعض كتاب ورساله لرغه مراجعت ايله بلدكى ايله عمل ايدارلر مثلا ضادنى ظا ياخود ژاء فارسيه تلفظ ايتمك كبى وبو ايله عمل خطادر زيرا حرفلرنك آراسنده قرب مخرج اولوب فساد معنى اولسه نماز فاسد اولمزسه‌ده لكن مخرج ايله معنى افساد اولنورسه ابومطيع وجماعة من المشائخ رحمهم الله واكثر استاذينا قوللريكا بناء فاسد اولور واكر مخارجده بعد ومعناده تغيير اولورسه اول تبديل ايدلدكى كلمه ولفظ قرآن‌ده موجود اولمزسه بالاتفاق فاسد اولور واكر موجود اولورسه فاسد اولمز ديمشلر مثلا عليم اورنيغه عظيم اوقمق حليم اورنيغه حكيم اوقمق كبى. بونلر كلّسى نجم الدين عمر النسفى ننك كتاب زلة القارى نام رسالهٔ جليله‌سنده مسطوردر وباشقه كتابلرنك باب زلة القارى‌سينه مراجعت ايدلسون.

﴿فائده﴾ تنوين ونون مخفاة يرلرنده صانكغراو كاف وياخود اصلا
اخفا ايتماى نوننى مخرجندن تلفظ وياخود بشقه روشچه لساننى دخل
دار قيلوب تلفظ قواعد تجويد وحروف عربيه‌ننك خارجنك اولدغندن
قرأن عظيم الشأنى انزال ايدلان روشچه اوقماى خلافتچه اوقمقدر
مولانا على القارى شرح الجزريده « قال اليمنى وحقيقة الاخفاء ان
تذهب ذات النون من اللفظ مع بقاء صفة الغنة » ديور غيث النفع
صاحبى «ومخرجهما معهن من الخيشوم فقط ولا حظ لهما معهن فى الفم لانه
لا عمل للسان فيهما حينئذ » ديور الرعاية صاحبى « ومخرج النون
والتنوين المخفيين ليس الا الخيشوم ولا عمل فيهما حينئذ للسان اصلا
فليس بين العين والكاف فى عنك الاغنة مجردة » ديور بو الرعاية
صاحبى محمد المكى در علم تجويدده ابتدا تأليف ايتكان كشى در رحمه
الله تعالى خزينة الاسرار صاحبى السيد محمد حقى افندى رحمه الله
كتابنده « ان اسم الاخفاء موجود كالعنقاء فى السنة زماننا هذا وحقيقة
ادائه مفقودة فى الافواه الا من وفقه الله تعالى لادائه ورأيت اكثر اهل
اسلامبول والروم ومصر والقاهرة واهل مكة والمدينة المنورة على ساكنها
افضل الصلوة واتم التسليمات يقرؤن الاخفاء على صورة الادغام مع
الغنة فى غير محلها مثلا اذا قلت عنك فانظر الى لسانك كيف يعتمد
على مخرج الكاف قبل ان تتلفظ بها فامسك انفك عند اداء الاخفاء
قبل ان تتكلم بكاف الخطاب فان خرج الصوت من فمك فهو الاخفاء
والا فاخطأت فى اداء الاخفاء ثم تاخذ هذا الكاف فى الخارج قبل كاف
الخطاب فى عنك على صورة الاخفاء فى اعتقادك ولسانك ملصق الى مخرج

الكاف

الكاف فيحصل منه كاف متصف بالغنة فقال الشيخ محمد بن الجزرى فذلك الكاف كاف صماً يستعمل فى لسان الترك يقال اسم الف بنك وقال بركوى فى وصاياه بو حقيرك آكلديغى وايضا تحصل هذه الكاف الصماء من الاخفاء عند القاف وذلك الكاف زائد على الحروف العروبية فيقرأ القرأن مخلوطا بالحروف الاعجمية فذلك حرام على الاتفاق فالقرأن عربى غير ذى عوج متصف بذاته ولايشبه كلام الغير وكذا تحصل هذه الحروف المهملات عند سائر حروف الاخفاء ونصف الحرف عند الميم المخفاة والحاصل من كلامهم ان الاخفاء اعدام ذات النون الساكنة بالكلية وفى الميم اعدام ذات الميم فى الجملة قبل النطق بالباء وفى الاتقان والجواهر المكللة اداء الاخفاء والاقلاب والادغام والاظهار والتفخيم والترقيق والامالة واجب وتاركها آثم وانكارها كفر وكذا فى لطائف الاشارات للقسطلانى» ديور وقال ساچقلى زاده صوت الاخفاء يشبه المدة الخارجة من الجوف ولكن استاذنا يحذرنا فى اداء الاخفاء عن التطويل انتهى اذا قرئ الحرف بالفتحة انفتح الفم ولذا تسمى فتحة واذا قرئ بالكسر انكسر الفك الاسفل ولذا تسمى كسرة واذا قرئ بالضم انضم الشفتان ولذا تسمى ضمة فليحذر القارى عن تبديل حكم حركة واجرائه فى حكم حركة اخرى كما يفعله جهلة القرأ مثل الله، ولا الضالين، والرحمن، فانهم يضمون افواههم فيتغير حكم الفتحة الى مرتبة الضمه وكذا اهدنا الصراط فيتغير حكم الكسرة فى الصاد الى الضمة ونحوها كذا فى خزينه الاسرار ❀

اخطار

بو كتاب عاجزانه‌مى تأليفده مراجعت ومطالعه ايلدكم واخذ ايتدكم كتابلر بونلردر *

١ النشر الكبير للامام ابن الجزرى رحمه الله
٢ شاطبيه مع شرحها مبرز المعانى وابن القاصح
٣ المقدمة الجزرية المشهورة مع شرحها لمولانا على القارى
٤ الحواشى الازهرية شرح الجزرية لمولانا خالد الوقاد الازهرى
٥ غيث النفع فى القرآات السبع
٦ تحفة الاطفال مع شرحها فتح الاقفال كلاهما لسليمان الجمزورى
٧ الدر اليتيم لبيرعلى مع شرحه المسمى بدر العارفين
٨ شرح الجزرية لشيخ الاسلام زكريا الانصارى
وسائر تركى رساله‌لردن هم اخذ وانتخاب ايدلمشدر *